

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE • ROČNÍK 26 • ČÍSLO 17 • VYŠLO 30. LISTOPADU 2024

CENA 24 Kč

Rozhovor
s tvůrci folklorního
festivalu FolklorOVA

strana 5

Mária Hušová:
Demokracie je v rozkladu.
Co znamená demokracie
pro Romy?

strana 6

Lili Kačová
Je to tvá cesta
(povídka ze života)

strana 6, 7

ZPRÁVY

ČR – Výsledky školáků ovlivňuje jejich rodinné zázemí. Z dat mezinárodních srovnání i České školní inspekce vyplývá, že se českým školám nedaří situaci znevýhodněných dětí zlepšovat. Na konferenci Národního pedagogického institutu (NPI) k projektu Propojování ředitelů znevýhodněných škol se na tom shodli zástupci NPI a ministerstva školství. Školy podle nich potřebují různou míru podpory podle toho, v jak náročném prostředí pracují. S tím by měla pomoci novela školského zákona, kterou v říjnu schválila vláda.

ČR – Střední třída v Česku chudne. I při nízké nezaměstnanosti a růstu mezd přibývá lidí, kteří pobírají dávky na děti a na bydlení. Nástroje na ochranu nejchudších selhávají. Podle expertky Agentury pro sociální začleňování Lucie Trlifajové to ukázala analýza Indexu sociálního vyloučení. Agentura ho sestavuje od roku 2016. Vychází z počtu a podílu lidí, kteří pobírají příspěvek na živobytí a na bydlení, mají exekuce, jsou dlouhodobě bez práce, předčasně opouštějí školu a nedokončí základní vzdělávání.

Romové a demokracie:

Iluze svobody, nebo skutečná příležitost?

Přátelé, demokracie, jak nám ji slibovali po roce 1989, měla znamenat svobodu pro všechny, rovnost před zákonem a šanci na lepší život. Ale co z ní vlastně máme dnes? Pro nás, Romy, je to spíš zdání svobody, která místo skutečných příležitostí prohloubila propast mezi námi a většinovou společností.

Historicky byli Romové izolováni, žili daleko od civilizace, často v lesích, v zemljankách. Aby mohli přežít a nakrmit své děti, byli mnohdy nuceni krást. Teprve za komunismu byli Romové vpuštěni do civilizace, což přineslo změny a jejich životní úroveň začala postupně stoupat. A přesto, i přes všechny tyto změny, to byli pořád Romové, kteří si zachovávali svoji kulturu, tradice a zvyky. Za časů komunistického režimu jsme měli mezi sebou právníky, lékaře, učitele, elektrikáře a další odborníky. Romové měli důstojná zaměstnání a byli považováni za váženou součást společnosti. Naše děti navštěvovaly školy, které jim dávaly šanci na lepší budoucnost. Byla to doba, kdy Romové měli práci, je-

foto: archiv

jich život měl rád, a cítili jsme se být součástí systému, který s námi počítal. Samozřejmě to nebyla dokonalá doba, ale v mnohém jsme měli

pocit důstojnosti a respektu, který se dnes vytrácí.

Dnes? Dnes je demokracie jen pro vyvolené, ty, co mají peníze,

kontakty a umí využít systém ve svůj prospěch. Romské děti jsou

Pokračování na str. 2

„Já vidím v Romech velký potenciál“

foto: Salík Sláma

Režisér, scénárista, herec, učitel a nově také senátor. Hrál ve filmu Dědictví nebo v seriálu Dobré ráno, Brno! Působil v HaDivadle a v Divadle Husa na provázku v Brně. Byl u založení Občanského fóra, byl moderátorem všech mítinků v Brně v listopadu 1989. Několik let se svou ženou vytvářeli společně s Kanceláři veřejného ochránce práv cyklus Případ pro ombudsmána, jako záchrannou právní kotvu pro občany v souboji se selhávající státní správou. Je roduvěrný Moravský Slovák, kterému se Brno stalo údělem. Tady prožil většinu života, oženil se, narodily se mu tu děti.

Dobrý den, pane Rychlíku. Známe Vás jako divadelního a filmového režiséra, odpůrce totalitního režimu a vtipného člověka nakloněného romským problémům. Proč ve Vás Romové vyvolávají starost a sympatie?

Dobrý den. Já jsem od dětství na Slovácku vnímal Romy jako naše sousedy. To zakládá jiný vztah. Chodila k nám Drahomíra (Drahuše) Holomková, sedávala na bedýn-

Pokračování na str. 4

Romano suno vyhlásí letošní vítěze literární a audiovizuální větve soutěže

Vyhlášení vítězů 27. ročníku Romano suna, soutěže v romštině, se uskuteční v Praze v Americkém centru ve středu 27. listopadu.

Z rukou porotkyň soutěže Ivety Kokyové a Květoslavy Podhradské zde získá za své texty či videa v romštině ceny 23 vítězů letošního ročníku. Akci zpěvem doprovodí Lenka Grundzová a Martina Daňková.

„V letošním ročníku opět zazářili žáci a žákyně Základní umělecké školy Jána Melkoviča ze Staré Lubovni ze Slovenska, kde se obecně romštině daří mnohem lépe než v Česku. Tady se romština stále rychleji vytrácí. Ale z druhé strany, Romano suna se účastní stále více lidí, děti i dospělých. Oproti loňsku nám přišlo třikrát více videí a o polovinu více textů. A také do Džanas romanes, soutěže dvojic v romštině naživo, se letos přihlásilo zatím nejvíce dvojic. První kola této soutěže jsme pořádali na sedmi místech, ze kterých do finále postoupilo 12 dvojic,“ říká k letošnímu ročníku koordinátorka soutěže Marie Podlahová Bořkocová.

Vyhlášení vítězů Romano suna 2024 sledujte 27. listopadu od 10:30 na FB Romano suno – Aven andre, FB Romea a Youtube kanálu Nová škola streamovat Produkční skupina Remízek. Finále soutěže Džanas romanes sledujte téhož dne od 13:00 hod.

Kromě realizace samotné soutěže Romano suno pořádá Nová škola o. p. s. v oblasti podpory romštiny také semináře o romštině a romské literatuře a dílny tvůrčího psaní v romštině, pořádá on-line kurzy romštiny pro veřejnost a publikuje podcasty Te merav a Vaker romanes o romštině a romské literatuře, četbu romské literatury na pokračování a výukové materiály pro romsky mluvící děti, více na www.novaskolaops.cz.

Nový ročník soutěže Romano suno otevře Nová škola, o. p. s. už 1. února 2025. Otevřeme také další on-line kurz romštiny pro začátečníky, tentokrát celoroční, i celoroční on-line kurz romštiny pro mírně pokročilé. Kurzy romštiny jsou pro veřejnost a zdarma.

V případě zájmu pište na marie.borkocova@novaskolaops.cz.

Romano suno 2024 realizujeme za finanční podpory Úřadu vlády České republiky a za finanční podpory Magistrátu hl. m. Prahy. Za věcné i finanční dary pro vítěze soutěže děkujeme společnosti Mattel Czech Republic, s. r. o., Člověku v tísni, o. p. s., nakladatelství Kher, Markétě Hajscké a Ivaně Scott.

Výstupy projektu nerezpresentují názor Úřadu vlády České republiky a Úřad vlády České republiky neodpovídá za použití informací, jež jsou obsahem těchto výstupů.

Obecně prospěšná společnost Nová škola je nevládní, nezisková organizace, která od roku 1996 podporuje inkluzivní vzdělávání jazykové, sociálně či kulturně znevýhodněných dětí a mládeže. Vedle toho zajišťujeme různé formy metodické podpory a další vzdělávání i pedagogickým pracovníkům, zavádíme do škol inovativní koncepty čtenářských klubů a školního asistenta. Usilujeme o koncepční řešení otázek spojených s inkluzivním vzděláváním – jsme členem České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání.

Muzeum romské kultury spouští veřejnou sbírku na nákup portrétu Věry Bílé do svých sbírek

Muzeum romské kultury spustilo v pondělí 25. 11. 2024 veřejnou sbírku na crowdfundingové platformě Donio. Cílem sbírky je získat dostatečné množství finančních prostředků na získání portrétu Věry Bílé, legendární romské zpěvačky, do sbírky Muzea romské kultury.

Muzeum se od svého založení v roce 1991 snaží především budovat sbírkové fondy dokumentující kulturu a dějiny Romů. Dnes spravuje fondy tradičních řemesel a profesí, typů obydlí, vybavení interiéru, oděvu a šperku, výtvarného umění, písemného materiálu, plakátů a pozvánek, audio, foto a videodokumentace, knihovny, ohlasů kultury Romů v kultuře majoritní a sebedokumentace Muzea. Muzejní sbírka je zapsána v Centrální evidenci sbírek a v současné době je v CES zapsáno přes 28 000 sbírkových předmětů.

Karolina Spielmannová, tisková mluvčí Muzea uvedla, že: „Věra Bílá byla výjimečnou osobností, která svým uměním oslovila široké publikum a získala řadu prestižních ocenění. Letošní výročí jejich nedožitého 70. narozenin je příhodným okamžikem k připomenutí jejího výjimečného talentu a vyjádření podpory romské kultuře. Cenná výtvarná díla často končí v soukromých sbírkách a jsou tak veřejnosti nepřístupná. Pokud by se portrét Věry Bílé od etablované portrétistky Richild Holt stal součástí sbírky Muzea romské kultury, mohli by jej ve stálé expozici obdivovat všichni návštěvníci Muzea, stal by se trvalou součástí našeho kulturního dědictví. Sbírkou chápeme také jako příležitost nejen pro propagaci činnosti Muzea romské kultury, ale také pro prezentaci bohaté a rozmanité romské kultury jako takové.“

Portrét Věry Bílé namalovala renomovaná rakouská malířka Richild Holt, která je proslulá svou schopností zachytit podstatu osobnosti svých modelů, v roce 1999. Tento rozměrný portrét (90 x 80 cm, olej na plátně), o jehož získání do sbírky Muzeum usiluje, je výrazným uměleckým počinem, který odráží charismatickou osobnost výjimečné zpěvačky.

Sbírka na platformě Donio potrvá 60 dní a celková částka, kterou Muzeum bude po individuálních dárcích poptávat, činí 70 000 Kč. Tato částka bude plně využita na nákup díla a jeho dopravu do ČR.

Karolina Spielmannová

Romové a demokracie:

Iluze svobody, nebo skutečná příležitost?

Dokončení ze str. 1

umístovány do zvláštních škol. Psychologové a úřady stále dokola vytvářejí podložené „důkazy“, že jsou nevzdělavatelné, a tím naše děti ve státním vzdělávacím systému nemají šanci na kvalitní vzdělání. Místo toho z nich dělají nekvalifikovanou pracovní sílu. Tato generace z roka na rok narůstá, práce pro ně není a tito lidé jsou nuceni pobírat sociální dávky. Jaká je to demokracie, když náš hlas je jen formální a naše problémy se neřeší?

Nůžky mezi bohatými a chudými se za poslední roky otevřely tak, že mezi nimi už skoro není most. Ti,

co mají peníze, si mohou dovolit lepší vzdělání, zdravotní péči, a dokonce i spravedlnost. A co my? Pracujeme, dřeme, a přesto nám demokracie nepřináší lepší budoucnost.

Navíc do naší země přichází levná pracovní síla z Východu, která tlačí mzdy dolů. A kdo na to doplácí? My, Romové, a další sociálně slabší lidé. Žijeme v nejistotě, z měsíce na měsíc, a demokracie, která měla být o spravedlnosti a rovnosti, se pro nás stává jen prázdným slovem.

Ale nemůžeme se vzdát. My, Romové, nejsme slabá komunita. Máme mezi sebou vzdělané, schopné a odvážné lidi, kteří umí říct pravdu do očí. Nesmíme přijmout roli

oběti a musíme bojovat s nespravedlivým systémem. Demokracie by neměla být jen pro bohaté a vyvolené, ale pro všechny. Naše děti si zaslouží stejné šance jako děti většinové společnosti. Musíme jim ukázat, že nejsme komunita, která se vzdává.

Je čas přestat být nástrojem v byznysu silných a bohatých a musíme začít měnit systém. Demokracie musí být o rovných příležitostech, ne o tom, kdo si co může koupit. Romská komunita má právo na spravedlivé zacházení, na důstojnost a na budoucnost. Musíme si vzít to, co nám patří, i my máme šanci žít jako rovnocenní občané této země. Je čas to změnit!

Gejza Horváth

Lucie Fuková: 17. listopad 1989 byl správným krokem! Nesmíme pochybovat o hodnotách spravedlnosti a lidskosti, nevěřme lžím a manipulacím

V Česku jsme si letos připomněli 35. výročí sametové revoluce a Den boje za svobodu a demokracii. Na pražské Národní třídě se shromáždili lidé všech generací, aby uctili památku události, které vedly k pádu komunistického režimu. Vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny, Lucie Fuková, připomněla odkaz Václava Havla a význam hodnot svobody a lidskosti.

Lucie Fuková ve svém vyjádření zdůraznila, že sametová revoluce byla klíčovým krokem na cestě k demokracii a že je důležité nezapomínat na hodnoty, které tehdy byly vybojovány. „Boj za svobodu a demokracii a události 17. listopadu 1989 byly správným krokem. Nesmíme pochybovat o hodnotách spravedlnosti a lidskosti. Právě v těchto dobách si musíme připomínat, že to jsou hodnoty, které z nás dělají lidi se srdcem na pravém místě. Nevěřme lžím, manipulacím a ověřme si pravdivost informací ve složité digitální době,“ uvedla Fuková.

„Píše se rok 1990 a Václav Havel pojmenovává soužití Romů s majoritou. Dává hlas Romům, aby se podíleli na vzájemném dialogu. Bohu-

žel 90. léta minulého století tragicky poznamenala život Romů v Česku i na Slovensku. Emigrace do západní Evropy, Kanady a Austrálie se stala součástí života Romů a dodnes je připomínkou strachu a nerovnosti,“ řekla Fuková s tím, že za uplynulých 35 let se stalo mnoho změn. „Věřím, že jsme na správné cestě, i když někdy vše trvá déle, než jsme si mysleli,“ dodala Lucie Fuková.

Národní třída žije vzpomínkami i kulturním programem

Pražská Národní třída je tradičně centrem oslav. U pamětní desky si lidé připomínají události zapalováním svíček, pokládáním květin i účastí na diskusích a koncertech. Pamětníci i mladší generace si v tento den připomínají nejen atmosféru tehdejších dní, ale i význam občanské aktivity. „Je moc dobře, že jsou tady i další generace, které to nezabýly,“ uvedl jeden z pamětníků.

Lidé se na pražské Národní třídě zastavují u stánků, poslouchají doprovodné koncerty a debaty. Některým mají na bundách připnuté české

vlajky nebo květy máku. Nechybí ani rodiny s dětmi, jedna z účastnic ČTK řekla, že svátek demokracie vnímá jako příležitost popovídat si s dětmi o tom, jaké to v Česku bylo před 35 lety a jak by chtěli, aby to v ČR vypadalo v budoucnu. „Vysvětlovali jsme dětem, že tady byli lidé, kteří ostatní omezovali a nechtěli, aby si lidé dělali, co chtěli,“ řekla.

Letošní studentská slavnost Korzo národní nabídla až do večerních hodin výstavy, pouliční představení nebo debaty věnované nadcházejícím prezidentským volbám, evropským tématům či ruské agresi proti Ukrajině. Už po několikáté přišla na slavnost také skupina studentů z Prahy a Slovenska, protože si chtěli připomenout události 17. listopadu 1989. „Těším se na to každý rok jako na Vánoce. Pro mě je to oblíbený den v roce a taky den, kdy vidím hodně občanské aktivity, a to mě baví,“ uvedla jedna ze studentek.

U příležitosti Dne boje za svobodu a demokracii se konaly i další průvody či demonstrace. Oslavit svobodu, ale také upozornit na nebezpečí ruské agrese má například akce s názvem Sametový můstek. Podle organizátorů by Česko mělo být srdcem Evropy nejen zeměpisně, ale i politicky a ekonomicky. Vyzývají například k zavedení eura v ČR.

V odpoledních hodinách prošel Prahou satirický karnevalový průvod Sametové posvícení, do kterého se zapojují zejména studentské skupiny. Cílem průvodu je vyjadřovat se k různým společenským problémům kriticky, ale s humorem a nadsázkou. Letos chtěli účastníci poukázat například na nesoudržnost Evropy nebo péči o zvířata a životní prostředí.

ČTK

ANKETNÍ OTÁZKA

Vyměnili byste svobodu a zodpovědnost za svoje životy za totalitní policejní diktaturu ruského typu?

Veronika Balogová, kosmetička, Praha
Určitě nevyměnila!

Milan Kroka, muzikant, Praha
Svoboda a zodpovědnost za vlastní život jsou pro mě zásadní hodnoty. Totalitní režim, který potlačuje lidská práva a svobody, bych nikdy nechtěl vyměnit za iluzi pořádku nebo bezpečí. Věřím, že skutečná stabilita může existovat jen tam, kde je respektována svoboda jednotlivce.

Veronika Kralová, recepční, Brno
Nevyměnila bych.

Karel Dřivoň, terénní sociální pracovník, Šumperk
Absolutně ne! Cením si svobody i zodpovědnosti, protože tyto aspekty mi umožňují mít kontrolu nad svým životem a rozhodováním. Svobody si musíme vážit a bojovat za ni!

Lukrecius Kišš, trenér kickboxu, Karviná
Ne, nikdy, já doufám, že tahle válka jednou skončí a svět bude opět v pořádku.
anketu zpracovala Veronika Kačová

Útoky vůči menšinám, výroba zbraní a nebezpečné vyhrožování: Případ mladíka z Moravy se rozrůstá

Policisté rozšířili stíhání mladíka z Moravy, který od poloviny roku čelí obvinění kvůli nenávisným útokům vůči menšinám prostřednictvím sociálních sítí. Kromě založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka a podpory a propagace terorismu se seznam jeho stíhání od listopadu rozšířil o nedovolené ozbrojování a nebezpečné vyhrožování, řekl dnes ČTK náměstek olomouckého vrchního žalobce Radek Bartoš. Případ vyšetřují detektivové z Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě. Mladý muž zůstává ve vazbě.

Podle žalobce je nově stíhán kvůli výrobě zbraní na 3D tiskárně. „Provinění nedovoleného ozbrojování spočívá v tom, že obviněný měl v rozporu se zákonem o zbraních vyrobit pomocí 3D tiskárny dvě krátké palné zbraně. Provinění nebezpečného vyhrožování spočívá v tom, že obviněný měl poškozené osobě hrozit bezprostředním usmrcením pomocí palné zbraně takovým způsobem, že to u poškozené osoby vyvolalo důvodnou obavu o její život a zdraví,“ uvedl náměstek Bartoš.

Od července je mladík kromě toho stíhán také za založení, podporu a propagaci hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka a za podporu a propagaci terorismu. „Prostřednictvím internetu měl zakládat veřejně přístupné komunikační kanály, na kterých měl

spolu s dalšími osobami zveřejňovat grafický, obrazový a zvukově obrazový materiál se symbolikou nacistického Německa a materiál zachycující útoky na příslušníky menšin,“ uvedl Bartoš.

Podle něj bylo snahou obviněného vytvořit skupinu osob, která se organizovaně zaměří na různé formy nenávisných útoků na příslušníky náboženských, etnických, politických a sexuálních skupin či menšin. Stíhaný muž měl k takovým nenávisným útokům jiné osoby podněcovat. „Toto podněcování mělo směřovat i k útokům, které měly vést k usmrcení členů uvedených skupin či menšin, ke způsobení těžké újmy na zdraví a k vyvolání obav ze zachování a naplňování jejich základních práv a svobod při projevení příslušnosti k té které skupině či menšině,“ doplnil Bartoš.

Podle serverů Deníku N a Xopot byl mladík na sociální síti Telegram spoluzakladatelem skupiny, jejíž členové se navzájem radikalizovali. Měla stovky členů, často nezletilých. Deníky uvedly, že zadržen byl v souvislosti s přípravou teroristického útoku na Duhový Pride, největší slovenskou veřejnou akci komunity LGBT+. Podle náměstka Bartoše však obviněný není stíhán pro jednání, které by spočívalo v přípravě útoku na Duhový Pride Bratislava.

Mladík si proti obvinění z července podal stížnost, kterou VSZ v Olomouci zamítlo jako nedůvodnou. Stejně tak si podal podle žalobců stížnost i proti novému obvinění týkající se nedovoleného ozbrojování a nebezpečného vyhrožování, dosud o ní nebylo rozhodnuto. Obviněný zůstává ve vazbě, vyšetřování stále není ukončeno. **ČTK**

O Roma the e demokracija:

Hin oda ča iluzija, abo čačikaňi šancija?

Romale the amare amala, avka sar pes vakerelas pal e demokracija, ta pal o berš 1989 užarahas, hoj savoren amen avela jednaka šanciji. Hoj o zákony avena platna perdal savore, he kaj šaj dživas feder dživipen. Ale so hin amen la demokracijatar adadžives? Perdal o Roma oda hin ča suno, e demokracija amenge le Romenge andas ča baro pharipen, he kerdas maškar amende he maškar gadžikaňi spočnošta bare problemi.

Imar čirlistar o Roma dživenas andre izolacija, dur la civilizacijatar, andro veša he andro cheva. Te kamenas, hoj lengre čhavore te avel čale, ta mušinas te phirel te čorel. Ale ačhlas pes baro prevratos, o komunisti mukhle le Romen andre civilizacija, he ada prevratos diñas le Romen šancija, kaj te baron upre. Choc dživenas o Roma andre civilizacija, peskro emberšikos, e kultura, o tradiciji naomukhle.

Andro komunisticko idejos has amen avri študimen fiškaloša, doktora, učiteľa, elektrikara, he mek aver profesiji. Le Romen has lače buťa, has len pativ u andre spočnošta pes le Romenca rachinlas. Amare čhavore phirnas andro školi, save len denas šanciji, sar dživena dureder. Andre ada idejos has le Romen buťi, dživenas peske lačes andro porjadkos, he dživenas dživipen jekhetane le gorenca. O Roma tiž prindžarde the oda, hoj o komunisticko sistemso nahas až ajsa lačo, sar bi kamľahas te avel. Ale le Romen diňa pativalo than, rešpektinlas len, he adadžives imar oda našlol avri.

U sar oda hin akana? Adadžives e demokracija del šanciji ča olen, so hin len love, so prindžaren jekh avres, he džanen ada sistemso te chasňinel avri perdal peste. O Romane čhavore mušinas te phirel andro zvlaštna školi. O psychologa, o uradi, oda hin instituciji, so peske korkore rakhle avri sistemso, sar le čhavoren te thovel andro zvlaštna školi. Ada imar likerel but berš, phenen, kaj o romane čhavore nane štonc te phirel andro štandardna školi. Keren lendar dilinen u le goren hin olestar bari chasna. Le čhavoren nane andro vast remeslos aňi nisavi kvalifikacija, so paš bufate kampol. Sar nane love, nane aňi dživipen. Adi generacija berš pre beršeste barol, buťi perdal lende nane, he ala džene hine ispidle ki oda, hoj mušinas te kidel e socijalno podpora. Ta savi oda hin demokracija, te amen ničo našunel avri, u te, ta oda hin ča varesavi formalita. Amare problemi perdal o štatos nane interesna, oda nane nič? Le čore dženen kijo barvale imar nane nisavo drom. Kas hin love, ta šaj kamen feder profesiji, feder than paš o doktora, he oda, hoj o zakoni lenge te sogalinen. U so amen? Amen keras buťi, trapinas pes sar graja, ale e demokracija amenge he avka na anel vareso atributos, so bi amen avelas lestar chasna he pro phuripen.

U so hin mek sa goreder? Andre amari phuv aven džene andal o Vichodos, so hine štonc te kerel vaš o čepo love. Aleha ispidene tele o pofiniben vaš o buťa le kherutne dženge. U kasko oda nekbuter mosaren? Mosaren oda le Romenge, he avre dženge, so dživen andro socijalno sistemso. O Roma čhon čhonestar varesar predživen, he imar džanen, hoj e demokracija nane oda, so latar užarenas. Oda, so amenge egerinlas, oda has ča chochade lava.

Ale amen mušinas te džal dureder, našti amaro dživipen mukhas ča avka. Amen o Roma nasam komunita bi e zor. Hin maškar amende avri sikhade džene, so džanen, so kampol te kerel, džene, so nisostar nadaran, he džanen te phenel o čačipen andro jakha. Amen natromas te thovel tele o šere, ale bibacht sistemoha pes mušinas te marel vaš amaro čačipen.

E demokracija natromal te avel ča perdal o raja, he avri kidle džene, musaj te sogalinel savore manušenge. Amare čhavoren musaj te avel ajsa šanciji, sar hin le čečikone čhavoren. Amenge kempel te sikhavel, hoj sam phuri nacija, so imar vareso predžidila, hin andre amende bari zor, he mek furtom sam adaj.

E demokracija musaj te del šanciji savoren, he amen peske šaj cinas, so kamas. He amen šaj avel lačo dživipen, amen tiž šaj avas barvale. Hjaba sam aver manuša, amen andre kaja phuv patrinlas, adaj sam khere. Imar hin idejos, hoj te phenas, ko sam, he so kamas!
Gejza Horváth

Sněmovna schválila pravidla pro integrační sociální podniky

V Česku zřejmě budou platit od příštího roku pravidla pro integrační sociální podniky. Jejich úkolem bude příprava sociálně znevýhodněných pracovníků na nástup do běžné práce a stát jim za to bude poskytovat příspěvky. Integrační sociální podniky by mohly zakládat například kraje nebo obce k řešení místních problémů s nezaměstnaností znevýhodněných lidí. Předpokládá to návrh nového zákona, který schválila Sněmovna. Předlohu teď dostanou k posouzení senátoři.

Integrační sociální podnik by měl mít podle návrhu aspoň 30 procent

znevýhodněných zaměstnanců. Zaměstnávat by měl lidi například bez vzdělání, vyššího věku, azylanty, pečující o nemohoucí blízké, dlužníky v exekucích, dlouhodobě nezaměstnané nebo například mladé po škole, osoby bez přístřeší, po odchodu z dětského domova či po propuštění z vězení, a to nejvýše dva roky. Výjimku z této lhůty budou mít lidé nad 60 let nebo lidé se zdravotním postižením. Jednou z podmínek je současně to, že znevýhodněná osoba byla po stanovenou dobu evidovaná jako uchazeč u úřadu práce.

Sněmovna návrh zákona doplní-

la podle doporučení sociálního výboru o ustanovení, podle kterého má integrační sociální podnik vykonávat činnost v souladu s hodnotami mimo jiné sociální a environmentální udržitelnosti. Poskytování motivačního příspěvku podniku by mělo trvat dva roky místo původně navrhovaných tří let. Příspěvek by se ale měl zvýšit z 11 procent na 17 procent vyměřovacího základu. Minimální výši motivačního příspěvku poslanci zvedli v porovnání s vládním návrhem z 80 procent na 120 procent průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství za

první až třetí čtvrtletí kalendářního roku, za který je motivační příspěvek poskytován, pokud pracovní poměr potrvá celý rok.

Na provoz by podnik dostával tisícikorunu za znevýhodněného zaměstnance. Sněmovna tento příspěvek zvýšila podle návrhu Pavly Pivoňky Vaňkové na 2500 korun za pracovníky s těžším sociálním znevýhodněním, například za lidi propuštěné z vězení.

Status integračního sociálního podniku bude přiznávat ministerstvo práce. Jednou z podmínek bude to, že podnik nebude mít nedoplat-

ky u finančního nebo celního úřadu ani na pojistném. Také nebude smět být v insolvenční nebo v likvidaci. Nesmí jít o firmu, která podniká v hazardu. Registr podniků povede ministerstvo práce.

Integrační sociální podniky by také měly poskytovat svým zaměstnancům sociální poradenství, aby si lidé udrželi bydlení či zvládli dluhy. Sněmovna upravila podle návrhu Víta Kaňkovského (KDU-ČSL) pravidla integračního fondu, které by podniky vytvářely pro posilování sociálních dovedností pracovníků.
ČTK

Pohádkový hotel Luisa

Na tenhle okamžik jsem čekala skoro dvacet let. Od prvního okamžiku, kdy přišla do mého království, jsem věděla, že je to ona, které ponechám svůj hotel plný vzpomínek a kousků mého života. Věděla jsem, že brzo moje svíčka života na zemi, zde, v magické krajině plné života, uhasne. Můj čas odchodu se blížil, cítila jsem to v kostech a byla jsem častěji unavenější než kdy předtím... Můj hotel se jmenuje Luisa. Tak se jmenovala moje praprababička, která tu kdysi dávno taky žila. A tak se jmenuji i já. Mé dětství je silně spojené se životem v dvoupokojovém domku, vůně jídla a kouř z cigaret mě babičky, jež denně kouřila a malovala. Má matka pracovala na poště, otec pěstoval obilí. Babička spávala v obýváku na skládacím lehátku za zástěnou. Je to už tolik let a hotel stále stojí na stejném místě. Pravdou je, že je ve stavu, kdy by to chtělo renovaci a skoro se rozpadá před očima, ale dokud budu dýchat, zůstane vše tak, jak má. I ta sopka na úpatí hor zatím stále nevybuchla. Hotel Luisa nenajdete na žádné webové stránce, nepřetete si o něm žádné reference, jakoby neexistoval. Ale lidé o něm vědí. Toto magické místo má své tajemství. Lidé, kteří sem mají přijít, najdou vždy cestu. Hotel stojí na břehu jezera při úpatí sopky. Domov, ve kterém jsem prožila své dětství a v posledních letech dožívám své staří, navštěvují jak bohatí tak i chudí turisté. Ti bohatí zůstávají třeba týden, aby se pokochali tou krásou všude kolem a odpočinuli si. Ti chudí zase nabízejí za nocleh svoje příběhy nebo nějaký zajímavý předmět do mé sbírky, ať už je to kamínek, který cestou našli, nebo obrázek, který namalovali. Jiní zase svůj hlas a svou píseň. Vše má v mém hotelu své kouzlo. V hotelu u Luisy není internet. Není tu nic, co by připomínalo život ve městech. Žádný ruch, stres ani obchody plné front. Je tu klid, ptactvo, stromy, sluníčko, jezero, sopka a my. V mém hotelu pracují čtyři úžasná lidé. Manželé Viktor a Marie, kteří tu, dalo by se říct, taky vyrostli. Viktor se stará o zahradu a jiné věci kolem domu, opravuje, chodí na trh pro nákup a dělá vše, co je zrovna potřeba. Zná tu jak své boty. Marie zase pracuje v kuchyni. Její kulinářské řemeslo má také svoje tajemství. Každá květina, která v zahradě vyrostla a roste, je má práce. Velká divokost rostlin všude, kam se podíváte. Každou z nich jsem vysadila a dělají nám všem radost. Rostou okolo hotelu a prolétají se. Byla to má umělecká zahrada. Bylo toho hodně na jednu malou, teď už starou ženu, vést celý hotel sama, ale myslím, že jsem to zvládla. Pak tu máme mladou slečnu Xenii a Artura. Xenie pochází z Andalusie, její tvář připomíná ranní slunce. Má dlouhé černé vlasy, které má spletené do copu. Nosi dlouhou širokou sukni a má útlý pas. Když se na vás podívá, její obličej si vždycky zapamatujete, vryje se vám do hlavy. Je jako obrázek. Xenie pomáhá taktéž v kuchyni a připravuje pro naše hosty výbornou snídani a kávu. Taky převléká postele, i když zrovna v hotelu nikdo není. Ručníky skládá do tvaru růže nebo tučňáků. Je to její pracovní rituál. Ke všemu přistupuje s úctou a láskou. Miluje hudbu a zpěv. Občas nám zazpívá. Artur je druhá ruka Viktora, ten si poradí se vším, co mu přijde pod ruku. Při každé práci pozoruje však potají svoji tajnou lásku Xenii, všichni v hotelu to víme, jen on si myslí, že ne. Artur je jediný syn Marie a Viktora. Všichni tito lidé, kteří tu se mnou žijí, mají velice laskavý a pečující charakter. Máme k sobě velmi blízko a jsme jedna velká rodina. Ve svém hotelu jsem si vybudovala taky svou knihovnu, hromady knih od různých autorů, našli byste tu i výtvarný umělecký ateliér, ve kterém se nacházejí mé obrazy s přírodní tematikou a ptactvem z místní krajiny. Vyschlé barvy, kterými se už nedá malovat, jejich lůžka skončila, štětky a jiný materiál zůstávají smutně ležet. A čekají na svého nového tvůrce...

Hotel je plný vzpomínek a návštěvníků, kteří tu zanechali kus sebe sama. Je tu jejich smích i pláč. Je tu vepsaný jejich příběh. Večery a obzvláště západy slunce miluji. Sezení na terase a popíjení kávy s dezertem sestávajícím ze zmrzliny, maracuji a makronek má také své neodolatelné kouzlo. Jednou v roce tu mají své představení světlušky. Večer uspořádají to nejmagičtější představení a pak zase zmizí. Je to nejlepší krásný moment. V období dešťů sem nevzkročí ani noha. Vše jako by spalo. Na jaře a v létě navštěvují hotel turisté z celého světa a každý z nich si tu přijde na své. Jednou v neděli odpoledne přijel mladý pár novomanželů, v ten večer Marie ozdobil stůl okvětními lístky růží a pustila Andreu Bocelliho. Nechyběly ani svíčky a voňavé jídlo z její tajné kuchařky. Byl to romantický večer, na který rádi všichni vzpomínáme. Ale měli jsme tu i takové návštěvy, které mi druhý den na snídani řekly, že by měly vážný zájem o můj pozemek a hotel. Byli z města, oba podnikatelé a několik let vkuse pracovali. Řekli mi, že jsou připraveni vše ve svém životě změnit, uskromnit se a žít co nejjednodušeji... Chtěli začít cvičit jógu, provozovat meditace a další ezotchniky k seberozvoji. Návrh jsem odmítla z jednoho důvodu, něco na nich mi jednoduše nesedělo. Když jsme se loučili, ještě mi dali svoji vizitku, kdybych si to náhodou rozmyslela... Z takových setkání jsem si musela nalít sklenku brandy a s Viktorem a Marií večer chvíli posedět.

Dny ubíhaly a v mém hotelu se jednoho večera u dveří objevila mladá žena. Pohled na ni nebyl zrovna ten nejhezčí. Musela procestovat kus světa, než nás našla. Vešla do brány, bez žádných zavazadel, špinavá a otrhaná. Vedla jsem ji do hotelu a nabídla jí opičí pokoj. Xenie ji se svou elegancí s radostí přivítala a nachystala pro našeho hosta teplou vanu a večeři. Náš host se jmenoval Zina.

konec první části
Veronika Kačová

„Já vidím v Romech velký...“

Dokončení ze str. 1

ce na třísky a kouřila. Náš tata s ní vždycky žertoval, ona se chraplavě smála. Myslím, že měli s manželem adoptovanou holčičku. Všiml jsem si čísla a Z, které měla paní Drahuše vytetované. Tetování žen vůbec neexistovalo. Tak jsem se dozvěděl o existenci romského holocaustu. Také jsem velmi obdivoval romské hudce z rodu Kubíků na Horňácku. Majstra Joženu Kubíka III. (1907–1978) jsem navrhnul k pojmenování planetky 17 611. Je to jediná planetka na světě pojmenovaná po Romovi, krouží mezi Marsem a Jupiterem. Je to možno sledovat na www.klet.cz. Přátelil jsem se také s Jožkou Kubíkem IV. – Filíkem a Janem Kubíkem – Basistů z Velké nad Veličkou a jejich rodinami. No a léta se přátelíme s rodinou Karla Holomka, s jeho již zesnulou sestřenicí Emilkou, dcerou Janou, mnohé jsme spolu kolem romských problémů řešili a řešíme. A velmi ctím a obdivuju velkého romského muzikanta Gejuz Horvátha a jeho rodinu (Nane oda lavutaris). Natáčel jsem s řadou Romů filmy o historii a jejich tragických osudech za druhé světové války. V devadesátých letech jsem natočil několik dokumentů o rasových vraždách Romů.

Osudy Romů mě zajímaly díky mému zájmu o historii, a o to, jak s nimi bylo zacházeno. Jsem citlivý na jakékoliv projevy rasismu a diskriminace. Starost ve mně vyvolávají podmínky, v jakých žijí, vyloučené lokality, segregace romských dětí. Ale na rovinu – trápí mne i rezignace mnohých Romů na vzdělá-

|| „Věnuju se mladým generacím jako docent JAMU a miluju duchovní lidovou kulturu. Nyní reprezentuju Brňany v Senátu za volební obvod č. 59.“ ||

ni svých dětí. Je to nezodpovědné a ničí jim to budoucnost.

Čím jsou Romové podle Vás přínosem pro demokracii a jak demokracie může pomoci Romům?

Romové žijí mezi námi po staletí, dnes jsou vlastně nejsilnější tradiční menšinou. Každá společnost potřebuje oživení, nastavení zrcadla své, řekněme, pohodlnosti či mentalitě. Já vidím v Romech velký potenciál. Politické elity se bojí řešit romské problémy, protože jim to nepřináší voličské hlasy. Maximálně ukazují na populistická řešení kolem sociálních dávek, a v případě SPD Tomia Okamury dokonce neváhají použít nejodpornějšího rasismu. Proti tomu jsem nedávno ostře vystupoval. Léta si myslím, že romskou otázku musí vyřešit Romové sami, ale my jako společnost jim u toho musíme podat pomocnou ruku. Ta ruka může mít desítky podob. Od stipendií pro nadané děti, přes vtažení Romů do společenského a veřejného života (kolik Romů zastává místa v nejrůznějších státních radách a komisích, třeba v radách ve-

řejnoprávních médií, grantových komisích ministerstva kultury?) po obyčejnou lidskost a empatii. Dosaďte si sami. Stát se k Romům nesmí chovat povýšeně, jako četník.

Často slyšíme z řad romské komunity povzdechy nad socialistickou minulostí, ve které se měli údajně lépe. Jak byste jim tuto myšlenku vyvrátil?

Romové jsou svobodný národ. Komunismus, to byl život v režimu obklopeném osnatým drátem, armádou pohraničnicků se psy a ostrými, okupovali nás Sověti. Byl to režim strachu, tajné policie a odporlivých neschopných papalášů, kteří v posledních letech občany jen tloukli, zavírali, aby si udrželi svoje Moskvou dosazené funkce. Ekonomicky se ten systém zhroutil. Nakonec to byli přece komunisté, kteří zrušili tradiční romský životní styl. To byl začátek mnohých problémů dnešních. Dnes mnohé romské děti a mladí lidé mají svobodný svět otevřený. Romové můžou své zastupitele svobodně volit, ale to by museli chodit k volbám. Nevěřit těm, kteří jim slibují všechno, raději se poradit s moudrými ženami i muži mezi sebou.

Co byste popřál čtenářům Romano hangos?

Bachtali Karačoňa!

A jaký s nimi máte vztah?

Vztah mám s autory textů, které znám jen jako jejich čtenář a jsem vděčný za slova Romů i Romský hlas.

rozhovor vedli: Sabir Agalarov a Veronika Kačová
foto: Salik Sláma

Rozhovor s tvůrci folklorního festivalu FolklorOVA

Folklor je něco, co lidi sbližuje a dává jim radost a inspiraci společně tvořit. Tuto myšlenku pojali za svou zakladatel a ředitel festivalu Jiří Machač společně s produkční festivalu Paulou Macháčovou. Oba dva pocházejí z hudebních rodin a láska k hudbě a tanci jim je velice blízká.

Festival FolklorOVA uspořádali druhým rokem a zúčastnily se ho folklorní soubory z Ostravska. Hlavní myšlenkou festivalu je propojení kultur, lidí, hudby, ale také podpora vztahů v ostravské folklorní komunitě.

Ahoj, Paula a Jirko. Kolikátý ročník festivalu FolklorOVA se uskutečnil?

Jiřík: Ahoj, Veroniko. Ve dnech 13.–17. listopadu 2024 se uskutečnil už druhý ročník festivalu, ale byli jsme z právně majetkových důvodů nuceni festival přejmenovat. Loni nesl ještě název Ostravské dny folkloru.

Jaký program návštěvníkům nabídnul?

Paula: Návštěvníci si mohli vybrat z pestrého programu koncertů, přednášek, workshopů a výstav. Mali sme koncert detských folklorných súborov, detských cimbalových muzik a zborov, prednášku o včelarení s p. Ondruhom z Valašského muzea v přírodě, besedu u cimbalu, hlasový workshop s Veronikou Kačo, nechýbal ani koncert dospělých folklorních souborů z Ostravy a okolí. V sobotu nám oproti minulému roku přibudol k dospeláckemu workshopu a večernej zábave aj folklorný workshop pre rodičov s deťmi a v nedeľu sme celý festival zakončili koncertom orchestru zloženého z muzikantov ostravských cimbaloviek. Tento rok bola väčšina programov dokonca prepojená leitmotívom včely.

Kolik návštěvníků festivalu přibližně navštívilo?

Paula: Festival navštívilo dohromady asi 500 návštěvníků plus necelých 400 účinkujících.

Jirko, jsi organizátorem festivalu. Mohl bys nám říct, kdy se v tobě probudila myšlenka začít realizovat tento festival? Jak náročné to je a jak dlouho dopředu se festival připravuje?

Jiřík: Myšlenku na festival jsem v hlavě nosil už dlouho, nějaké konkrétní obrysy začal získávat v roce 2016, kdy jsem byl coby student na Erasmu. Až v loňském roce to tak nějak uzrálo a nebylo tedy na co čekat. Pokud mluvíme o náročnosti, závisí to asi na úhlu pohledu, ale nadcházející ročník festivalu se začíná chystat již před začátkem ročníku stávajícího, protože termíny žádostí o nejruznější granty a podporu jsou neúprosné. Prakticky je to ale činnost skoro na celý rok.

Co byste udělali pro příště jinak?

Paula: Vzala si volno v pondelok po festivale. (směje se)

Jiřík: Určitě bych si vzal taky na pondělí volno, ale pokud bych měl mluvit bez legrace, pokusím se mít vše zařízené v dostatečném předstihu a lépe si rozvrhnout časový plán na každý festivalový den.

Jaká je zpětná vazba návštěvníků?

Paula: Zatiaľ máme hlavne pozitívne ohlasy, pár pripomienok od vystupujúcich, ktoré budúci rok určite zohľadníme. Celkovo si ale myslím, že sa to návštevníkom páčilo.

Kdo z řad Romů vystoupil na festivalu FolklorOVA?

Paula: V stredu na koncerte Od nejmenších vystúpil detský romský soubor Bachtale Čhave a v piatok sme mali hlasový program a workshop romských písní s Veronikou Kačo.

V čem vidíte smysl folklorních festivalů?

Paula: Celkovo v šírení tradícií, kultúrneho dedičstva, zdieľanie radosti a spoločných záujmov, ukázať výsledok celoročnej driny. Ten náš je obohatený o myšlienku prepojiť folklórnu komunitu Ostravy a okolí.

Jiřík: Pro mě osobně jsou folklorní festivaly hlavně o setkávání lidí, ať už interpretů na pódiu, pod ním, či za ním, tak i o divácích. Vždy je to motivace makat na sobě a jde i o sondu do práce jiných kolektivů či kapel. Myslím si, že hlavně mladé muzikanty a tanečníky to nakopne a dodá jim to novou sílu a elán do jejich snažení. Já jsem to tak aspoň vždycky měl.

Jaký máte vztah k hudbě a tanci?

Paula: Tancujem už od svojich štyroch rokov, kedy ma rodičia dali do mini folklórneho súboru v škole, po prestupe na základnú školu som vlastne dodnes tancovať neprestala. A hudba je s tancom spätá, takže sa tiež v mojom živote vyskytuje od malička.

Jiřík: Noo, já s oblibou říkám, že tancuju jen v sebeobraně (haha), ale jinak mám k obojímu vztah výrazně kladný. Hudba je „soundtrack“ našeho života a je tu pro každého, takže bez ní by to prostě nešlo.

Uspořádat festival dá dost práce a nic by se neobešlo bez finančních dárců a podporovatelů. Kdo festival podporil?

Paula: Ak chceš všetkých partnerov, tak je to niekoľko našich známych, necelých 50 prispievateľov cez portál Donio, potom firmy a spoločnosti. Všetci návštevníci kupujú vstupenky či merche a samozrejme všetci dobrovoľníci, ktorí nám s festivalom pomáhali.

Co chystáte na příští rok festivalu?

Paula: Máme už vymyslený leitmotív, ten si ale zatiaľ necháme pre seba. Koncept festivalu bude rovnaký, možno niečo pribudne.

Jiřík: Dramaturgicky nechystáme žádné převratné změny, chceme, aby i nadále nesl hlavní myšlenku, a to, že folklor spojuje. Ale taky doufám, že vše klapne tak, aby nám festival postupně rostl a byl pestřejší a pestřejší.

rozhovor vedla Veronika Kačová

Velvyslanec USA B. Sabet navštívil DROM

Na úvod setkání se seznámil se službami, které romské středisko DROM nabízí klientům, ale především se zajímal o vzdělávání mladých Romů a Romek.

Nedávno získala naše organizace finanční prostředky na projekt na podporu soft skills díky grantu Velvyslanectví USA. Právě o tomto programu velvyslanec hovořil s vedením DROMU, vedoucí Doučování a ostatními kolegy – lektory projektu. Projevil zájem o to, jakým způsobem projekt pomůže mladým lidem lépe se uplatnit na trhu práce nebo pokračovat v návazném studiu.

Program na podporu soft skills, jehož základní myšlenkou je připravit studenty nejen na akademické výzvy, ale i na život po škole, má za cíl pomoci mladým lidem rozvinout dovednosti, otevřít jim dveře k lepším příležitostem a připravit je i na nelehké výzvy, které je v profesním i osobním životě čekají.

„Očekávám, že výuka angličtiny bude pro děti skvělou příležitostí nejen zlepšit své jazykové schopnosti, ale také získat nové dovednosti, které jim mohou otevřít další vzdělávací a profesní možnosti. Znalost angličtiny jim umožní přístup k širšímu spektru informací, což je v dnešním světě velká výhoda,“ uvedla hlavní lektorka angličtiny V. Farná.

Koordinátorka projektu J. Šafaříková uvedla: „Věříme, že tento projekt bude mít významný přínos pro komunitu. Dětem dává příležitost ke vzdělávání, na které by jinak možná nedosáhly. Kromě praktických dovedností přispěje i k jejich sebevědomí a motivaci. Projekt má potenciál rozvíjet nejen jazykové znalosti, ale také posílit vztahy a vzájemné porozumění v rámci společnosti.“ Děkujeme U.S. Embassy Prague za návštěvu a těšíme se na další příjemné setkání.

Klára Šallé

Rakhlom mange piraña

Dikhłom la paš o pañori,
sar la dikhłom, imar džanavas, hoj avela miri.
Bare jakhengri, bare kale bala la sas,
o vuštora la sas lolore.

Dikhelas mange andro jakha
u me pre late, namušinelas imar aňi te vakereľ.
Džanavas, hoj joj man tiš kamel,
o motila čujnavas andro per.
O jilo mange marelas,
avka pre late dikhavas, sar pre panenka Marija.

U sar amen čumidľam,
o jakha amenge sas phandle, gondolindom mange,
hoj som andro řebos,
baro thariben pre ma geľas.
Avri pre čar peske pašľilam, he chudľam pes vastendar
u vakerenas peske gule lavora.

O čirikle amenge gilavenas.
Gilavenas e gilori, hoj pes but kamas.
Avka kerďam bijav,
dživav jekhetanes,
the užaras pro amaro babetkos.

Našel jsem si milou

Viděl jsem ji u řeky,
jak jsem ji uviděl, věděl jsem, že bude moje.
Velikánské oči, dlouhé černé vlasy
a rty měla červeňoučké.

Dívala se mně do očí
a já na ni, nemusela ani mluvit.
Věděl jsem, že i ona mě chce,
motýlky jsem cítil v břiše.
Srdce mně rychle tlouklo,
tak jsem na ni hleděl, jak na panenku Marii.

A jak jsme se líbali,
oči jsme měli zavřené, myslel jsem,
že jsem v nebi,
tělem mně procházel plamen.
Lehli jsme si na trávu, chytli se za ruce
a říkali jsme si milostná slovíčka.

Ptáčci nám zpívali.
Zpívali o nás, jak se milujeme.
Tak jsme si vystrojili svatbu,
žijeme spolu
a čekáme na naše miminko.

Eva Kropiwnicka

m r k muzeum romské kultury

Příběh romské krajky

od 4. 10. 2024

Vánoční setkání s Příběhem romské krajky
(tvořivé dílny, koncert)

14. 12. od 14 do 16 h
více na rommuz.cz

Muzeum romské kultury Bratislavská 67, Brno rommuz.cz

MINISTERSTVO KULTURY B | R | N | O | MORAVSKÁ GALERIE

2024 GROOVE BRNO

17TH GROOVE BRNO

BOBAN & MARKO

MARKOVIČ

Orkestar SRB

double gig with

Big Funk Brass FR

04/12/2024
FLÉDA CLUB

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury České republiky

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srm.cz

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno: .....
název organizace: .....
adresa, PSČ: .....
e-mail: ..... telefon: .....
počet objednaných výtisků: .....

způsob platby: hotově složenkou
 bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
 bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010 nebo pošlete e-mail s vašimi údaji na adresu holomkova@srm.cz

cena předplatného pro rok 2024 je 420 Kč

Romano suno 2024

Džanes romanes? Ta ma ladža! Khel avri!

Romano suno (Romský sen) je soutěž v romštině. Zúčastní se jí i ty! Je jedno, kterým romským nářečím mluvíš. Můžeš poslat svůj text do Pisinas romanes, video do Vakeras romanes anebo si v romštině zasoutěžit na živo v Džanas romanes.

Vyber si jedno z témat! Napiš o něm! Anebo o něm natoč video!

Nekfeder manuš, so les prindžardal / Nejzajímavější osoba, kterou jsi poznal(a)
So avela pal o meriben? / Co bude po smrti?
Sar dikhes pre kada, te pes kamen duj džuvla abo duj murša? / Jak vnímáš to, že se milují dvě ženy nebo dva muži?
Te bi pale ulifomas, kamavas bi te avel... / Kdybys se znovu narodil(a), chtěl(a) bych být...
Pisin pal koda, so kames / Volné téma

Chceš se utkat v romštině na živo? Džanas romanes je tu pro tebe!

Přihlaš se sám anebo ve dvojici (ze své rodiny, školy, neziskovky). Vítězí dvojice, která rychleji napoví a uhadne slova v romštině. Hrajeme nejdříve on-line, finalisté se utkají v prosinci v Praze.

Informace pro účastníky

Texty a videa pošlete do Nové školy, o. p. s. do 30. června.
Do Džanas romanes se hláste do 31. října.
kontakt: marie.borkovcova@novaskolaops.cz; více na www.novaskolaops.cz

Úřad vlády České republiky Projekt je realizován za finanční podpory Úřadu vlády České republiky. Výstupy projektu neprozetívaly názory Úřad vlády České republiky a Úřad vlády České republiky neodpovídá za použití informací, jež jsou obsahem těchto výstupů.

Obecně prospěšná společnost Nová škola je nezisková organizace, která od roku 1996 podporuje aktivní vzdělávání mentis, cílů a jeví sociálně a kulturně znevýhodněných dětí a mládeže.

SRNM

OD ROKU 1991 SPOLEČE S VAMI

Adresa redakce
Romano hangos
a
Společenství Romů
na Moravě
Cejl 460/35,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srm.cz
číslo účtu:
2300661977/2010